

Kultúrákon, időn, generációkon átívelő HÍD

Egy nagyszebeni egyesület megharcolt sikertörténete

HÍD – egy egyesület Erdély legkeletibb csücskében, Nagyszében városában, amely működése révén jól példázza a helyi magyar kisebbségi kultúra állandóságát nemcsak a domináns szász kisebbséggel szemben, hanem az állandóan változó, megújuló nagyszebeni magyar lakosokkal szemben is. Ehhez persze mégiscsak kellene állandó, Nagyszebent elhagyni nem szándékozó magyarok, akik erejükön felül közösen munkálkodnak azért, hogy a kultúra a kihívásokkal szemben maradandó értéket képviseljen. A HÍD – Szebeni Magyarok Egyesületének elnökével és egyik önkéntes rendezvényszervezőjével beszélgettem a szervezet megalakulásáról és sikerre vitt küzdelmeiről.

B. Hegedűs Katalin: *Hogyan jött az egyesület alakításának ötlete? Kik, mikor, milyen céllal hozták létre?*

Serfőző Levente: Két oka volt a nagyszebeni új egyesület megalapításának. Az első és legfontosabb az volt, hogy a már létező és magán-személyek által szervezett kezdeményezéseknek hivatalosabb keretet és a működéshez, a jó gyakorla-

tok és események megismétléséhez szükséges alapokat kellene lerakni. Ide sorolhatók a koncert-, színház- és gyermekműsorok szervezése, de már a Szébenben Magyarul című kerekasztal-beszélgetéseket és egy kis cég tulajdonában megjelenő helyi magyar nyelvű és a közösséget szolgáló újságnak és honlapjának, a Szebeni Újságnak és a Szeben.ro honlapnak is formálisabb keretet kellett biztosítani. A második oka az volt, hogy a Nagyszébenben már 1992-től működő magyar civil szervezettel hiába kerestük a kapcsolatot és az együttműködési lehetőségeket, egyszerűen elzárkóztak, nem fogadták az újítást, és még a közösségi tulajdont sem kezelték kellő felelősséggel a közösség érdekében, sajnos teszik ezt a mai napig, a politikummal karöltve.

Bíztunk abban, hogy ernyőintézményt alakítva a párbeszédre is sor kerülhet, és 2006. március 11-én megalakítottuk a Nagyszebeni Magyar Kulturális Központot. A politikum megértette a helyzetet, és 2008-ig nagyon szépen együttműködtünk, de a másik civil szervezet nemcsak nem értette meg, hanem ha tehette még a nemes igyekezeteinket is megpróbálta

elgáncsolni. Száradjon lelkükre. Amikor kiválasztottuk az alapítás napját nem is gondoltunk arra, hogy milyen neves dátumot hozott a sors elénk, hiszen 1849. március 11. az a nap, amikor Bem tábornok és a magyar honvédek elfoglalták Nagyszebent. Ezt örökítette meg az igen ismert Erdélyi körkép.

Viszont, legfőbb feladatként a magyar közösségi élet építését tűzte ki célul az újonnan alapított egyesület, elsődleges „eszközként” választva ki a kultúrát. Természetesen, a magyar közösséggel való foglalkozás lett az egyik fő tevékenységünk, ezen belül a különböző kulturális események és a szabadidővel kapcsolatos programok

megszervezése, a magyar jelenlét hangsúlyozása Nagyszebenben. Újítani igyekeztünk, hogy ne csak március 15-én és október 6-án emlékezzünk fájó szívvel magyarságunkról, hanem ünnepeljük meg a jelen kor művészetét, és minél több kiemelkedő magyar nevet léptessünk fel a szebeni színpadokra.

Nekünk nem volt elegendő „nemzeti táplálék” a helyi kórus és a teadélutánok, mert láttuk azt, hogy világszerte milyen szinten mozog a magyar kulturális élet, és ennek igenis helyet találtunk Nagyszebenben, az akkor Európa Kulturális Főváros címre készülődő városban.

B. H. K.: *Mikor szervezték az első fesztivált?*

Takács Gyöngyi: 2006-ban szerveztük meg az első Ars HUNGARICA fesztivált Nagyszebenben. Ez a szervezőknek és a közönségnek is próbaesemény volt, és jól sikerült. A közönség igen nagy érdeklődéssel fogadta a kulturális életüket felpozíciósító eseménysorozatot, ilyen még nem volt a városban, a térségben.

A budapesti Borsos Miklós és Kéry Ilona Alapítvány és a gyergyócsomafalvi Borsos Miklós Művészetiért Alapítvány segítségével végre elhoztuk a szebeni születésű Borsos Miklós munkáit szülővárosába. Soha nem volt 2006-ig ilyen méretű Borsos kiállítás Nagyszebenben.

Nagy sikernek örvendett. A közönség örült a bemutatott és számára is „felszínre került” kincseknek, az új megközelítésnek, a fesztivál frissességének. Volt még Bartók Béla nevével fémjelzett erdélyi kórustalálkozó, Kós Károly építészeti konferencia és néptáncelőadás.

B. H. K.: *Milyen változást hozott a fesztivál programstruktúrájának kialakításába az Európa Kulturális Fővárosa címhez kapcsolódó rendezvénysorozat?*

S. L.: A Nagyszeben Európa Kulturális Főváros 2007 szerencsés helyzetet jelentett számunkra, főleg, hogy a mottó „A kultúra városa, a kultúrák városa” lett, hangsúlyozva a város és környéke nemzeti és kulturális sokszínűségét. A rendezvénysorozat összességében nagy siker volt, és ezen belül a magyar kulturális bemutatkozás – első alkalommal olyan városban, ahol magyarok is élnek – megállta a helyét, és szép elismerésnek örvendett. Mi voltunk az egyetlenek, akik a magyar kultúra bemutatását hivatalosan felvállaltuk. Nagy volt a feladat, de az EKF címnek köszönhetően mindenki szívesen csatlakozott, és nyitott volt a partnerségre. Természetesen megvolt az anyagi keret hozzá a főszervezők részéről, majd sok ajtón kopogtatva magyar támogatók is szépen csatlakoztak.

Reggeltől napestig dolgoztunk, alig voltunk páran az irodában, két állandó alkalmazottnak sikerült egy évre keretet biztosítani, és körük tömörült egy nagyon szép önkéntes csapat. A feladat fontosságához sikerült fölemelkedni, és végül büszkén mondhattuk, hogy történelmet írtunk, mert ilyen

méretű magyar kulturális jelenlét nem volt és nem is tudjuk mikor lesz legközelebb Nagyszebenben. A Nagypiac téri színpadon fellépett többek között a Magyar Állami Népi Együttes, a Kolozsvári Magyar Opera, Sebestyén Márta, a Brukenthal Múzeumban pedig Viktor Vasarely kiállítást csodálhatott meg a nagyérdemű. A város legnagyobb kultúrotthonában a Pécsi Színház és a Győri Balett lépett fel, a Tanács Toronyban Borsos Miklós legértékesebb szobrai lehetett megcsodálni, a város panorámáján kívül. Felavattuk a világháborúk utáni első magyar nevet viselő parkot Nagyszebenben, amely Petőfi Sándorról kapta a nevét, és emlékkövet helyeztünk el. Talán az egyik legerősebb emlék sokunk számára, hogy 8000 néző volt jelen a nagyszebeni Népstadionban az István a király rockopera bemutatásán. 2007. augusztus 23-án a magyar opera visszhangzott a városban, az előadás végén pedig piros, fehér, zöldre festette a tűzijáték az eget és több ezer magyar torok énekelte el a nemzeti himnuszt.

Ilyen siker után nem csoda, hogy nem akartunk és nem akarunk leállni, mert megérettük ennek a tevékenységnek az értékét, az értelmét, és ezt nem szeretnénk többé elveszíteni. Az Ars HUNGARICA napjainkban egy hivatalos rendezvénysorozat Szeben

megyében, hagyományossá vált és önálló márkává érett magyar fesztivál, idén a 14. alkalmat zártuk november 17-én.

B. H. K.: *Az Ars Hungarica Fesztiválon kívül milyen nagyrendezvényt kínálnak még a szebenieknek, a Kárpát-medencei látogatóknak, vagy akár messzebből érkező turistáknak?*

T. Gy.: Nagyszebenben az igények és származások szempontjából igen színes és változatos közönség számára szervezünk programokat, helyi magyar közösségeknek, a munkalehetőségeknek köszönhetően frissen letelepedett magyar közösségnek, más nemzetiségű családtagjaiknak, a román közönségnek és a városba érkezett nemzetközi látogatóknak egy-

aránt. Akarva akaratlanul minket, magyarokat a nagyközönség, első sorban a gasztronómiával és táncal azonosít. Fontosnak tartottuk ezeket bemutatni, de elkülönítve a komolyabb kulturális műsoroktól, hogy ne csak a szűkebb műfajokkal azonosítsanak. Megszerveztük az első szabadtéri, nagyközönségnek szóló főzőversenyt, a Hungarikum Napokat. Négy jó barát, teljesen természetes és egyszerű indíttatása és ötlete volt az alapja ennek a fesztiválnak, de nagyon sikeresnek bizonyult. Minden év júliusában rendszeresen megszervezzük, közkedvelt műsorrá nőtte ki magát, organikusan épült és most már több ezer látogatót vonz. Nem mellesleg Európa egyik legszebb és legnagyobb skanzenjében zajlik, az ASTRA szabadtéri falumúzeumban. Tíz év után arra törekszünk, hogy a közkedvelt gulyásfőző verseny mellett egy hungarikumokat bemutató fesztivál legyen a Kárpát-medence határán. A látogatók ne csak a magyar ízeket kóstolják meg, hanem betekintést nyerhessenek a magyar népi és hagyományos érték-milióba, közvetlen kapcsolatba kerülhessenek magyar közösségünkkel, megismerhessék a népi kultúrát a meghívott kézművesek által vagy a nyitott néptánc műhelyben. A magyar városokat is bemutatjuk, amelyek helyszínt kapnak a bemutatkozásra. Nem

utolsó sorban jót szórakozunk együtt! (szükséges az a felszabadult hangulat amit a pálinka, a csipős paprika és a zene ad)

B. H. K.: A helyi magyar közösség kulturális és közösségi együttléteit milyen tevékenységekkel tudják még támogatni?

T. Gy.: Nagyszeben nem csak a magyarok vidék határa, de talán a legmostohább magyar szörvány is itt él. Kevés olyan hely van Romániában, ahol a magyarság ennyire kicsi arányban él. Habár, Szászföldet a magyar királyoknak köszönhetik, a magyarság aránya sosem volt nagy. Ez részben a történelmi helyzetnek köszönhető (szász autonómia), részben pszichológiai magyarázata is van, hiszen akik nem beszélték magyarul, azokat csak a munkalehetőség csábította ide (beleértve a Gyergyócsomafalváról származott Borsos családot, vagy Kós Károly családját is). A tömbmagyarságból érkező személyeknek nem könnyű a beilleszkedés, más a nemzeti öntudat, sok esetben az értékrendszer is másképp fejlődik, ezért az új közösségbe való beolvadás nehezen történik meg, vagy egyáltalán nem. Szívesebben alakítanak ki sajátos különálló „közösségszigeteket”. Hosszútávon a magyar oktatás hiánya, vagy hiányossága miatt elköltöznek, a családok gyakran váltják

egymást, és csak kevesen maradnak helyben. Így, azt is mondhatjuk, hogy tranzit közösségről beszélhetünk, akik nem válnak organikusan részévé a helyi közösségnek.

Nagyszeben 145 ezer lakosú város (a 2011-es népszámlálási adatok szerint), ennek 2,2 százaléka magyar. Számokban ez 3000 főt jelent, de ennek csak a fele „aktív közösségi tag”, aki beszéli a magyar nyelvet, a történelmi magyar egyházak templomaiba jár, magyar óvodába írhatja a gyermekét. Ilyen körülmények között is mi maradunk a legnépesebb kisebbség a térségben, hiszen a szászok által alapított Hermannstadtban a magyarok száma alig haladja meg az 1,6 százalékot. Ennek ellenére, ha megnézzük a város politikai közelmúltját nagyon érdekes helyzetet

fedezünk fel: a polgármester 2000-től 2015-ig szász volt (a mai államelnök), ugyanakkor magyar főépítész, Guttman Szabolcs álmodta meg és irányította az EKF évre átalakított óváros arculatát. Ez is azt bizonyítja, hogy nemzetiségtől függetlenül a szebeni közösség sokat tanult a múltjából, képes elismerni a kisebbség erőit, és előnyt kovácsol magának belőle. Ugyanakkor Nagyszeben saját sikereinek is „áldozata”, hiszen a turizmus mellett több iparág is virágzik és erős a munkaerőpiac (munkanélküliség aránya 0,6%), de ez nagymértékű letelepedést is jelent, az ország minden részéről érkeznek új és új családok. Ez még heterogénebbé fogja tenni a régiót, hiszen egy adott nemzetben belül is változó a kulturális sokszínűség.

2019-ben Szeben megye Európa Gasztronómiai Régió címet viselte, ezen belül kiemelve helyi konyhakultúráját. Azonban nemcsak hagyományos ételeket főznek, hanem a jelenkori étkezési szokásokhoz alkalmazkodva, „újraértelmezik” az ízeket és recepteket. Újraértelmezni a kulcsszó, Nagyszeben képes állandóan újraértelmezni önmagát, és pozitív kisugárzású, kreatív európai otthonná, úti céllá válni.

Az említett két magyar fesztiválon kívül rendszeres gyermekfoglalkozásokat, különböző műfajok-

ban előadásokat, egyéni kulturális műsorokat szervezünk, igyekszünk a város fejlődésével lépést tartani. A közművelődési tevékenységnek több ágazatát megcélözva sok műsort partnerségben szervezünk, nyitottak vagyunk és befogadó egyesületként több helyi, országos és nemzetközi intézménnyel ápolunk szép kapcsolatokat.

B. H. K.: Milyen források állnak rendelkezésre egy-egy nagyrendezvény megvalósítására?

S. L.: Nagyszeben elkényeztetette közönségét, elég nehéz belépős eseményeket itt megszervezni, mert a legtöbb ingyenes, hiszen önkormányzati forrásokból szerveződnek. A HÍD Egyesület számára is a helyi önkormányzat (megyei tanács és polgármesteri hivatal) biztosítja műsorai költségvetésének a 80 százalékát. Igyekszünk elsősorban az emberek és a helyi közösség érdekeit szem előtt tartani, kezdetektől távol tartjuk magunkat a politikától, és emiatt elmarad az ilyen jellegű képviselői lobbizás. Megtanultuk kezelni a különböző, olykor kéréstlen ígéreteket és ingereket, kíméljük magunkat és a közönségünket is a nem kívánt indulatoktól.

Ennél fontosabbnak tartjuk a kulturális intézményekkel kialakított kapcsolatokat, akikkel közösen igen értékes műsorokat

hozzatunk Nagyszebenbe. 15 éve visszacsatlódtunk a Kárpát-medencei magyar civil hálózathoz és nagyon jó érzés a közös tervezés, kivitelezés, szívesen veszünk részt a csereprogramokban, és szívesen látunk vendégül partnereket, ösztöndíjasokat, turistákat. Egymástól ihletődünk, megosztjuk a jó tapasztalatokat, a szakmai tudást és általuk kevésbé érezzük magunkat egyedül a szórványban.

B. H. K.: Említette, hogy nincs fizetett alkalmazottja az egyesületnek, hogy tudják ennek ellenére megoldani az egyesület mindennapi működését és a rendezvények előkészítését?

S. L.: Azt mondják, hogy nem véletlen mikor és hol születünk. Ez

esetben sokszor nem tudom, hogy Nagyszeben áldás vagy büntetés. Akiben felébred a magyarságtudat itt ebben a szórvány létben, annak teljesen megváltozik az élete. Sokkal nehezebb lesz, de gazdagabb is egyszerre. Ebben a sietős világban a 8 óra munka és egyéb családi és logisztikai problémák mellett, közösségi problémákkal is foglalkozni kész örület. Ki nem aludt éjszakák, lekéssett edzések és képernyő előtt töltött hétvégék sorozata van a kulisszában. De ugyanakkor már nem fonóban, hanem önkéntes gyűléseken töltünk közösségi időt, egyfajta modern, újraértelmezett szebeni kalakáról beszélhetünk. Kell ehhez a család támogatása, akik vagy bekapcsolódnak aktívan a tevékenységekbe, vagy azzal támogatnak, hogy elnézik, esetleg ők megoldják az otthoni munkákat. Persze kell ehhez egy nagy adag motiváció is, de szerencsére a közösségi munka, szinte genetikailag kódolt ingere a magyaroknak. Így nyilatkozott erről egy marosvásárhelyi önkéntesünk: „Életre szóló élmény volt! Utána is még pár évig visszajártam önkénteskedni. Az akkori munkatársaim a barátaim lettek, a munkakörnyezet és a feladatok új embert faragtak belőlem. Mindig azt mondom, hogy én ott váltam azzá, aki ma vagyok.” Fekete (Kaniczki) Ibolya

B. H. K.: *Mit érez a legnagyobb sikernek az egyesület életében?*

T. Gy.: Kétségtől az emberek közötti kapcsolatokat. Nemcsak a hovatartozás fontos szerepét érezhetik azok, akik az eseményeken részt vesznek vagy tevékenységünkhöz kapcsolódnak, hanem sok esetben így találtunk rá élettársainkra.

A gyerekekbe és a fiatal generációba ültetett nemzeti értékek tudata is igen fontos siker és motiváció, mert csak így tudjuk továbbadni és megőrizni magyarságunkat, értékrendszerünket, hovatartozásunkat. Így nincs határ, ami elválasztaná a magyar nemzetet.

Sikernek tartom azt is, hogy megjelöljük a magyar jelenlétet Nagyszebenben, eltörölhetetlen

magyar nyomokat hagyunk itt, nemcsak emléktáblákon, műsorfüzetekben, hanem elsősorban a többnemzetiségű emberek tudatában.

SERFŐZŐ LEVENTE 1971-ben született, Szászrégenben. Közgazdász diplomát szerzett, majd megnősült, feleségétől, Tündétől két gyermeke született. Fiatalkorában ifjúsági szervezetek vezetője volt, 2005-ben a HÍD – Szebeni Magyarok Egyesületének elnökévé választották. 2016-tól az EMKE vezetőségének tagja, Dél-erdélyi megbízott. Szakmai tevékenységéért 2005-ben Aszalós László Alapítvány díjban részesült, 2008-ban EMKE oklevelet kapott, 2013-ban a Magyar Érdemrend Lovagkeresztje kitüntetésben részesült. 2016-ban EMKE „Kun Kocsárd” díjjal jutalmazták.

TAKÁCS GYÖNGYI tartalom- és marketingmenedzser, projektkoordinátor. Természettudományok mesterszakon szerzett diplomát Nagyszebenben a „Lucian Blaga” Egyetemen, később a regionális túravezetői képzést is megszerezte. A HÍD Egyesület alelnöke, ugyanakkor az egyesület önkéntese és rendezvényszervezője is. 2018-ban az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület társadalomépítő tevékenységéért kitüntetésben részesítette.

B. HEGEDŰS KATALIN magyar-népművelés szakos tanár, felsőfokú kulturális menedzser. Kisebbségi szakiskolával 2000 óta dolgozik a Nemzeti Művelődési Intézetben, illetve annak jogelődjében. A Kommunikációs Osztály vezetőjeként 2012 őszétől a teljes intézményi külső és belső kommunikáció megújításáért, fejlesztéséért és folyamatszervezéséért felelős. Koordinálja a Szín Közösségi Művelődés folyóirat szerkesztői munkáját. A Nemzeti Művelődési Intézet Kommunikációs Igazgatóságának vezetője.

B. H. K.: *Tiszteletreméltó eredményeket értek el az elmúlt időszakban, milyen tervei vannak az elkövetkező évekre?*

S. L.: Szeretnénk megőrizni nagyobb eseményeink folytonosságát, jelenlegi értékközvetítő jellegét és a minőségét. Utóbbit természetesen fejleszteni szeretnénk, viszont a nemrég tapasztalt rossz példákat, a társadalom értékrendszerének hígulását figyelve nagyon örülnék, ha nem kényszerülnénk téves lépésekre. Egyre magasabb szintre szeretnénk felemelni a kulturális színvonalat, hogy a kortárs magyar művészetből minél gyakrabban jusson az itteni közönségnek is „szép szelet”. Szeretnénk elérni azt, hogy a mindennapi teendőket fizetett alkalmazottal oldjuk meg. Legyen, aki idejét, tudását és energiáját hangsúlyosan és kivételesen csak a szebeni magyar közösségre összpontosíthatja.

Továbbra is szeretnénk szorosan együttműködni az egyházzal, az oktatási és kulturális intézményekkel, szeretnénk segíteni a magyar oktatás megtartását és erősítését, valamint a vegyes családokban élő gyerekeknek is szeretnénk megadni a lehetőséget, hogy magyar műsorokon vegyenek részt, példát vegyenek és töltsenek fel értékeinkből, tanulják meg és ápolják a magyar nyelvet.